

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Sect. II. De I. Probabilistarum Axiomate, Probabilem omnem opinionem
etiam falsam & legi divinæ contrariam, à peccato coram Deo excusare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

etiam pro dogmate fidei venditas; quod tamen opinio probabilis est, cum oppositum longe probabilius esse videatur. Utrumque fuscè sectio-
nem sequentibus explicas: tuis vestigiis insitam,
et hoc copioso tuorum errorum spicilegio.

Quin potè in Parochos Parisienses injuriosus
fugam tam enormem, per calumniam, opinor, ul-
tius, vix oratione complecti possum: nec ipsi
opem mihi facile persuadere restituerunt. Quid enim
non humanarum normarum operam navant. Quid enim
ad illas artem: longè diversa Provincia obnoxii
est. Quæ ad sacros ritus pertinet, ex homologem,
Matrimonium, extrinsecam unionem, Matrimo-
nium, divinas benedictiones (salis, aque, panis, ovo-
rum, ceterosque), exequias, sepulturam, puerorum ac
ceterarum institutionem in primis doctrinæ Christia-
ne, ceteris, aliisque id genus, quibus Curionum
autem comprehenduntur: his, opinor, Parochi Pari-
sienses vacare non verò distentis ac restituendis
doctrinæ morum & fidei regulis. Et si qui fortè per
opinionem illam sibi munus arrogent, ac sese inge-
nuos aut haud dubiè vulgari paræmiæ locus:
de hoc aliquid.

§. II.

Quid sit opinio Probabilis.

De opinione probabilis, parum probabiliter hoc
dico differis: (a) ut vel inde verisimile reputem,
ignora potius quàm malitià te laborare. Tria
propositionum genera initio statim agnosce, vera-
ne scilicet, falsarum, & probabilium. Egregia fa-
ctio, tui etiam tyroni indigna. Quasi verò sen-
tentia probabilis, vera aut falsa non sit. Vis autem
illam probabiliter esse, ejus nec veritas, nec falsitas cer-
tior. Quisquis ergo nihil penitus scit, innume-
ras habet probabiles sententias. Sic appositè igno-
rantia & probabilitate non distinguitur: in quo tur-
pissimum est.

Maxima sententia probabilis est, quæ ratione
probabilis & gravi auctoritate nititur, & contra quam
opposita etiam probabiliter refelluntur: eodem il-
lud veritas aut falsitas certo non constat. Multa enim
sunt, quæ mentis humanæ oculus perspicere non
potest: appulsus tamen probabilis veritatis lumen
non sufficit, ut mens probabiliter assensum præ-
stet, cum aliqua licet formidine conjunctum. Quod
nonnulli, ut dicis, pro certis nonnulla vendunt,
quæ probabiliter quidem, aut vicissim pro impro-
babilibus, quæ alioquin certa sunt, id paralogismo &
errorum hominum hallucinationi tribuendum: item
quod probabiliter videatur illud ipsum, quod alius
improbabiliter reputat, vel negligentia, vel diligentia
mentis est. Nimirum sæpè accidit, ut vel ratio, vel
argumenti unius veniat in mentem, non verò
alter.

Neque id quod sub finem asseris, veritati consen-
taneum est: (b) scilicet, quidque tantum probabile
est, quia veritas ignoratur. Melius dixisses, illud esse
probabile, quod probabilis duarum ratio persuadet:
propterea ratio probabilis censetur, quæ ita mentem
perducit ad assensum movere, ut non necessario tra-
hatur, sed liberum ei assensum relinquat. Il-
lud enim probabile in moribus est: subiectis, quod ta-
men doctus, pius & acutus. Locum extrinsecum dunta-
taxat adhibes, ab auctoritate petitur: sed cur illud
in tertio loco subnectis? Quasi verò solidum inge-

nium hac in parte non sit acuto anteponendum.
Ceterum Willem hic tuam fidem imploro, putan-
ne Jansenistas Jesuitas doctiores esse, aut magis pi-
os, quibus scilicet in sententiis probabilibus defini-
endis, majorem populus fidem habere debeat? Id ti-
bi fortè arrogas. Agedum, doctiores illos, ut produ-
cas, velim. Appellabis statim Jansenium, Sanctyira-
num, Arnaldum, auctores scilicet à S. Sede damna-
tos: Jesuitæ mille præstantiores pro tribus illis addu-
cent.

SECTIO II.

De I. Probabilistarum axiomate.

*Probabilem omnem opinionem etiam falsam,
& Legi Divinæ contrariam, à peccato
coram Deo excusare.*

§. I.

Ejus falsitas ex S. Thoma demonstratur.

UT probes auctoritate Doctoris Angelici, erro-
neum illud axioma Parochorum Parisiensium,
scilicet opinionem probabilem falsam in jure natu-
rali neminem peccato penitus eximere; primum lo-
cum adducis, ex quodlibet. 8. art. 13. sed perperam
omnino: (a) si enim aliquis adhibet diligentiam, inquirens,
an habere plures præbendas sit licitum, nec invenit aliquid,
quod ipsum moveat, ad hoc, quod sit illicitum, ergo videtur,
quod sine peccato plures possit præbendas habere. At fieri po-
test, ut sic contra legem divinam, habere plures præ-
bendas: igitur non peccabit, licet per ignorantiam
contra legem divinam faciat: igitur peccat, quando
hæc ignorantia est crassa, affectata, cum dubio con-
juncta: qui enim dubius de peccato aliquid agit,
haud dubiè peccat. Sic enim concludit S. Thomas:
Aut ex contrariis opinionibus in nullam dubitationem: (ne
scilicet peccatum in se inducitur, & sic non peccat licet
id faciat, quod materiale peccatum est. Poteratne
adduci textus magis expressus, ut principium illud
erroneum confutaretur? hunc tamen impudenter
adducis pro illius confirmatione: & nihil, ut dicis,
loco illo planius, nihil evidentius.

Alium locum quodlibet. 9. art. 15. describis, ubi hæc
habet S. Doctor: Error, quo non creditur esse peccatum
mortale, quod est peccatum mortale, conscientiam non ex-
cusat à toto, licet fortè à tanto. Loquitur S. Doctor de
errore crasso, & affectato, non verò de invincibili.
Idem protius repono ad tertium textum, quodlibet. 3.
art. 10. Ubi legitur: Nullus excusatur si sequatur opinio-
nem erroneam alicujus Magistri: Erroneam scilicet, af-
fectatè, crassè, non verò invincibiliter; ut patet ex
primo textu citato. Sic profectò Jansenius vester Aug-
ustinum citat pro suorum errorum con-
firmatione; ut ab aliis demon-
stratum.

**

(a) Pag. 74. & 75. (b) Pag. 75.

(a) Pag. 76. & 77.

Idem Probatur ex Scriptura & Patribus.

Statim vocem illam à Parisiensibus Parochis allatam intonas: *Si cæcus ceco ducatur præstet, ambo in foveam cadunt.* Igitur inquis, qui sequitur opinionem probabilem falsam, in foveam corruet. (a) O subtilem & acutum Logicum! Quasi verò ignorantia, vel cæcitas affectata & voluntaria, quæ revera Pharisei tenebantur, opinionem probabilem faciat. Quis Tyro tam supinè peccaret? cæcitas affectata errorem facit, vel opinionem erroneam affectatam: quantum hæc à probabili disceperet, quis, amabo, ignoret, non Theologus, sed rudis & novitius Theologiæ candidatus? Adducis alium locum, quem & ipsi Parochi protulerunt: *Est via, qua videtur homini recta, & novissima illius ducunt ad mortem.* Videtur, inquam, per ignorantiam, & falsam & voluntariam, non verò inculpata & invincibilem.

Hic fatetur ultro, opinionem probabilem falsam ab erronea non differre. In quo sanè turpiter erras. Nam erronea probabili ratione non nititur, sed communi Ecclesiæ testimonio repugnat: hinc opposita certa est. Quis hoc de probabili dicat? erras, inquam, Wilhelme, non tamen inculpato errore, quia doceri non vis. Sed, inquis, sunt quidam errores, qui difficilioribus & à paucioribus deprehenduntur, & hi vulgò probabiles opiniones censentur. Vah stultum caput! quoniam sunt illi pauciores? Jansenistas intelligis. Sed quis eos iudices constituit in remorem & fidei? Ad Ecclesiam, mi homo, non Pontus regalis, sed Romanam, ad Sanctam Petri Sedem, pro his iudiciis veniendum est. Sed illam horretis, quæ vos erroresque vestros diro anathemate perculit.

(b) Quod subnectis de repudio, ignorantiam tuam luculenter demonstrat, dicens enim nunquam repudium Judæis licuisse, & hoc constanti Patrum traditione constare. Sic imponis, Wilhelme, ignaris & simplicioribus. Quis enim nescit, indissolubile matrimonii vinculum divina lege initio fuisse institutum; in hac deinde per Moysen Dei iussu, ad majus malum vitandum, fuisse dispensatum (sic enim vocant, id est, indultum, ut hoc vinculum propter graves aliquas causas dissolvi posset: ac demum à Christo nova lege, indultum illud repudii abrogatum ac revocatum fuisse. Ita D. Thomas, Scotus, Durandus, Paludanus in 4. dist. 31. aliique ferè innumeri. Sed hos fortasse Casuistis aggregasti: nec eorum calculos numeras.

Tertulliani locus de spectac. cap. 20. ad rem non facit. Quis enim illud excuset, quod Deus damnat? at quod usum & praxim opinionum verè probabili-um Deus nunquam damnavit, nemo hæcenus probavit. Idem dico de Augustini loco homil. 12. perperam enim homo promittit, quod non promittit Deus. homo enim falli & fallere potest; si tamen illum excipiamus, qui Dei nomine, cujus vices agit in terris, ex Cathedra Petri, toti Ecclesiæ oracula fundit.

Ad Bernardi locum venio lib. de præcept. & disp. cap. 14. (c) *Quod à nesciente fit, inquit, & bonum, prorsus condemnat intentio prava, & malum non penitus excusat recta...* Licet levius admodum peccetur, ubi sana intentione, sola reprehensibilis actio foris apparet. Quotsum hæc Wilhelme? quia ibi non est peccatum, ubi non

est voluntarium ac liberum; si nihil est propter voluntarii, nihil relinquitur peccati; hujus tamen saltem aliquid est, si aliquid voluntarii inest, hoc ipsum est, quod Theologi & Casuistæ dicunt, ad peccatum grave, lethale scilicet, plenam deliberationem requirit; ad leve, quod vulgò veniale vocant, semiplenam sufficere: hinc primi motus non tantum ad culpam, quia libertatis alium prævenimus. Sed bonus sum, qui tecum de rebus Theologice ago; quarum teignarum, & impetum esse, comperitum est.

Theologicis argumentis contrahitur probabilis commentum.

Ad duas tandem rationes venio, quibus principiorum nomina temere atrogas, & Theologiæ scilicet Saneysgiranae, & Scripturæ scilicet Jansenianæ, sacris & hucusque inaccessis ad vix, & impioris placet, erutas. Sic igitur ratiocinaris: (a) Inprobabilia, nullum opus bonum fieri potest: nunquam gratia est sine cognitione veritatis: & nunquam cum opinione probabili falsa; igitur ex opinione probabili falsa, bonum opus fieri nequit: immo cum eadem peccatum semper conjunctum est, quod divina gratia nullum opus bonum fieri possit. Et hoc principium tuæ demonstrationis vocas.

Credideras fortè, vel nos esse condempnatos, vel nunquam fore, ut tua lucubratio in manus nostras veniret. Sed relegamus, quæso, tua velle, nullum opus bonum, inquis, sine gratia fieri possit. At, opus bonum naturali bonitate, quod scilicet ad salutem nihil conferat, contra Jansenium & Bajum, à Doctoribus Catholicis, sine gratia fieri posse, habemus. Illa igitur propositio, quam præmittis, falsa est. Sed pergis: nunquam est gratia, sine cognitione veritatis, quam in animam semper immittit, ut & charitatis ardorem. Hæc enim falsa est: nam gratia actualis, de qua hoc loquor, cum divina fide non semper conjuncta est. Denique quod ignorantia inculpa, cum divina gratia, cum habituali, tunc actuali stare non possit, oppositis quidem, sed non probas: neque mirum, cum erroneum sit. Et hoc Tridentino affligis? Relat igitur, falsum esse, quod inde conclusis, scilicet ex opinione probabili bonum opus fieri non posse. Falsum etiam, quod subnectis, omne opus malum esse, quod sine divina gratia fiat. Neimpe vel differens, vel etiam bonum bonitate illa naturaliter esse potest. Illud porò quod adducis, sine Spiritu Sancto nihil esse innoxium, cum Ecclesia damnat, sine tuo numine, nihil est in homine, nihil est innoxium; male accipis. Sensus est, sine Spiritus Sancti auxilio hominem à peccato abstinere non posse. Et sic misere ludis, magnumque agnoscis logum.

Secundo loco sic ratiocinaris: peccatum actualis, dictum, concupitum, contra legem æternam legem humanam facile omittis; sed opinio probabilis falsa ab æterna lege dissidet; igitur peccat qui illam sequitur. Vix me teneo, qui te Theologorum albo expungam, quid enim quædas

(a) Pag. 77. (b) Pag. 78. (c) Pag. 79.

(a) Pag. 80.

habet, factum, vel dictum contra legem Dei? dic age
Wadlock: huius arti hand impertus, erit forte
quidam docens. Illud est, opinor, quo lex Dei,
vultur. v. g. lex divina mendacium & calumniam
interdicit: mentis Wilhelme, & calumniarum, le-
gitatem violas. Atque lex verat propositiones
probabiles, earumque usum proferibit? nulla pro-
pior opinio probabilis vel ejus usus non est fa-
ctum, concupitum contra legem eternam; igitur
legitatem non pft. Nec à justitiæ regula opinio pro-
babilis deficiat, nec à Deo, qui justitia est, animum
vocat, nec bonæ voluntati repugnat, cum quâ
legitatem invincibilis societatem inire potest: &
fide volens bonitas ex lege æterna pendeat;
notamen, ut dicis, opinio probabilis etiam falsa,
cum legaturna pugnat. Loca illa, quæ * addu-
cit, ipse ex fide vivit, & quod non est ex fide, peccatum
est, ab autoribus in bono & Catholico sensu ex-
plicare: tu vide sis.

Sed quis non miretur, hominem mille scatentem
ambas, inque crassiss & affectatis in opinionibus
probabiliter acriter invehi? In multis urgere pos-
sunt hoc moni præ cæteris occurrit. Ad sacram sy-
stem letha culpa iniquitatis accedere non debet,
ac consiliter Tridentinò & communi Ecclesiæ usu.
Cum es accedis, Wilhelme, an certò scis, te nullâ
moralia non tenet? minime verò: hoc enim nemo
fereque probabiliter dumtaxat tenes. Cur igitur
in illis damnas, quod tu ipse admittis? nugas tuas
tenere videt, sed quandoquidem errata tua emen-
dare non possunt, quin ea notem.

* Denudè eundem errorem tuum ex eo confir-
mas, quod Christus sit Veritas, quod Deum adoremus
in primis & veritate, quod omnes via Domini veritas,
quod Christus miserit spiritum veritatis, quod opus bo-
norum est opus lucis, quod sermo Christi judicaturus sit
homines in novissimo die, quod sint peccata ignorant-
es, quæ dumtaxat est omnibus adultis, si est ju-
stus mentalis. Quid porro ex his concludis? proba-
bilem opinionem, si falsam esse contingat, non
excusat. Profectò consequentiæ vim non capio:
nec mihi probabilis est; ne dum evidens & cer-
ta. Quæ enim neges, Christum esse Veritatem, id
est Veritatis Doctorem, à quo veram fidem & mo-
ram doctrinam accipimus: ac præter ea quæ certâ fi-
deremus, quis neget alia multa esse quæ nobis per
fidei non sunt, tum in rebus Theologicis, tum in
Moralibus? ac proinde probabiliter dumtaxat de iis
judicamus. Ita est, inquis: sed si id falsum esse con-
tingat, quod verum probabiliter existimabam, illa
improbabilitas nullatenus excusat. Igitur cum con-
fidentia dubia operaris. Igitur etiam peccas, licet
opinor illa, quam probabilem reputas, vera sit; quia
propterea dubitas, an falsa sit.

Ad ista loca non difficilè explicantur, tu vide
dumtaxat auctores, Annatum, Martinon, Stephanum
Duchamps, aliosque fere innumeros. Non admit-
tas quæque, eorum interpretationem. Nec illi tuam.
In sententia Patrum, inquis, intelligo: illi quoque men-
tem Patrum se affectos ajunt. ecce tibi litern. Sed
quis iudex? Ecclesiæ inquis, cujus recto judicio Mo-
ra veluturum disciplina damnata est. Sed quæ-
ritur illa Ecclesiæ? Senonensis, Bellovacensis, Con-
stantinensis, Sanctorum Pauli vel Rochi? erras mi ho-
mine. Ecclesiæ judicio stamus, sed Romanæ &
Gallicæ, quæ doctrinam Jansenii damnavit, &
propositiones confixit, inter quas illa meritò
tenetur, quæ asserit, ignorantiam invincibilem non

exculare; neque hanc unquam Gratianus, Augusti-
nus, Christus, à peccato liberare negarunt, ut à ci-
tatis auctoribus demonstratum est.

Quæris demum * ex Casuistis, utrum verè proba-
bilem opinionem tutam esse certum sit? utique, cer-
tum esse dicunt; & hoc in rebus Moralibus princi-
pium statuunt: illum operari prudenter, qui ex opi-
nitione verè probabili operatur. Ex probabiliore, in-
quies. Esto, nam hæc, dumtaxat probabilis est, non
certa; ac lumine naturæ notum est, tutum esse, pru-
denter operari: immò hæc ex Scriptura & Patribus
etiam habemus; & Christus prudentiam præ cæteris
in sermo fidelis laudavit. Præterea Jesuitæ facile argu-
mentum retorquebunt: & quærent ex te, utrum
probabiliorem opinionem tutam & securam esse cer-
tum sit? Annuis, tutam esse. At fieri potest, ut etiam
falsa sit: igitur ex tuis principiis tuta non est; igitur
incertum an tuta sit. Tenendam tamen esse vis. Si
verò dicas securitatem probabilem satis esse, ad hoc,
ut quis prudenter operetur: idem quoque facile re-
ponderem ex præmissis Jesuitarum principiis, proba-
bilem scilicet opinionem probabiliter tutam esse;
quamquam certò tutam esse contendo: tutam autem
appello, quæ peccatum excludit. Jam sumus ergo pa-
res, si in probabili securitate sistamus. Sed ea non
contenti, ut dixi, certi sumus, sententiam in remotum
verè probabilem, tutam esse; nisi aliud præceptum
obster, de quo infra: & hoc ipsum naturæ lumine no-
tum esse contendo, nec oppositum, meo judicio, cum
rationabili fundamento teneri posse.

Hic porro distinguunt auctores tutam formaliter,
à tuta etiam materialiter; item tutiorem à proba-
biliore. Illa opinio est tuta formaliter, non verò ma-
terialiter, quam quis reverà probabilem putat, idque
per inculpatam ignorantiam, licet reverà probabilis
non sit. Quod autem fas sit eam sequi, vel eligere,
veleâ uti, mihi certum videtur: alioqui ignorantia
inculcata à peccato immunis non esset; quod sine al-
liquo errore dici nequit. Hinc fit, omnem opinionem
verè probabilem, non modò formaliter, verum etiam
materialiter tutam esse; id est illius usum, seclusâ et-
iam ignorantia, ab omni culpâ liberum esse: licet al-
tera ex duabus tutior dici possit, quod scilicet tu-
tius ac certius ad salutem conducatur. sic, v. g. post
admissam lethalem noxam statim animum ex homo-
logi purgare, tutius est, quam salutaris usum re-
medii differre; differre tamen per se tam excludit
peccatum, quam non differre: igitur quantum ad
hoc, utraq; opinio æquè tuta est, tum formaliter
tum materialiter. sed de his fusiùs infra.

* Pag. 82.

SECTIO III.

*Idem probabilitatis commentum quibusdam
ejus Consecrariis evertitur.*

S. I.

Consecrarium primum.

Si probabilis opinio sufficeret, frustra, inquis,
homines cognitionem veritatis à Deo peterent;
immò ipsa veritas fugienda esset, quâ semel cognitâ,
oppositum non licet. Ita prorsus Jansenius, Calvinus
præeunte, docet, frustra divinam gratiam fufis ad
Deum precibus peti, si gratia sufficiens nunquam
deest.

* Pag. 80.

* Pag. 81.